

DEINE-MEU,

DOOR

J. J. CREMER.

Eene Betuwsche Novelle.

't Was een bitter koude Decemberdag, toen op den landweg tusschen E. en D. een rijtuig met twee kloeke paarden bespannen over de hard bevrozene sneeuw rolde.

Wie de man was die in dat rijtuig zat, vernamen wij niet, maar wel had DEINE-MEU, die de hoeve *het Uiversnest* bewoonde — 't welk juist aan den weg lag — gezien, dat de mins in 't rietuug zien koetsier had oange-tikt, waarop deze met de zweip had achterum gesloa-gen, zoodat 'n jungske van vief of zes joar, dat achter op stong en met zien verkleumde henjes 'n iesder of 'n ding had vastgehouden, van de treê af, en veur dood op den weg was neergevallen.

Dat had DEINE-MEU gezien, en DEINE-MEU was 'n mins dat meer gevuul in 't lief had, dan de meisten van 't derp wiesten.

DEINE-MEU zei niet veul; da's waar. DEINE-MEU lachte sints joaren niet meer; da's waar.

DEINE-MEU had, in d'r tied, mennig en een met de kous op de kop noar huus loaten goan, en as ze nou van trouwen of trouwerij heurde, keek ze grommig; da's ook waar.

Maar — zei ze niet veul, DEINE-MEU dacht: „bêter gezwêgen dan gekheid geproat”; da's waar.

Lachte ze sints joaren niet meer, DEINE-MEU had alles ook weg zien gaan wat 'r lief was geweest; vader en moeder en broers en zusters, en alleen een vierjarig meisje, 'n bruurs kiend, was overgebleven, dat ze noa zich nam.

As alles in 't schip geet wa'i lief hebt, en ai dan moerzalig allinnig op wal blijft, dan ku'j 't lagchen wel loaten; da's waar!

Keek ze grommig, as ze van trouwen hoorde.... DEINE-MEU had ook zoo hier en daar eens gekeken, en gezien, dat de mansluu, as de eerste gloed 'r af was, dukkels bullebakken waren, en de vrouwluu, as de melk afgereumd was, zoo schroal kosten wezen; da's waar. En had DEINE-MEU, HANNES en TEUNIS en ÈVERT met de

kous op de kop noar huus loaten goan, zij had MIECHEL niet vergêten, die, toen zij achttien en hij negentien joar was met die fransoos NAPOLEON noar Rusland was getrokken, vanwaar ie nooit was 't huus gekomen. Ze had 'm niet vergêten, umdat ie de eenige was gewest, die 'r gevraagd had toen ze nog moar 'n afhankelikke dern was, en de anderen woaren gekomen toen ze boas van de boel was, moar minder noar DEINE-MEU dan wel noar 't *Uiversnest* hadden gekeken. Da's ook waar.

DEINE-MEU had meer gevoel, dan de meesten van het dorp meenden.

Den schamel gekleeden jongen, door den koetsier van het rijtuig zoo onzacht getroffen, had zij zien vallen, en terstond naar buiten getreden, naderde zij het knaapje en vraagde hem, wie hij was en waar hij te huis behoorde.

De jongen gaf geen antwoord, maar schreeuwde van pijn en koude uit al zijne magt.

— »GEURT!» riep de eigenaresse van 't *Uiversnest* haar bouw knecht toe, »breng gij dien stakkert is êfkes noar binnen, de jong het 't biester te kwoad."

De jong had het wel te kwaad, want, een geruime tijd verliep er, eer hij door warmte, een weldadige rust

benevens eenige versterking van binnen, in staat was, op de vragen zijner gastvrouw te antwoorden.

— »Woar kom ie van doan, jungske?» vraagde DEINE-MEU eindelijk.

— »Van huus,» antwoordde het kind.

— »Van huus? woar is oe huus, menneke?»

— »Bij voader.»

— »Hoe heit oe voader, kerlje?»

— »TEUNIS heit ie; moar hie kiekt altied zoo vuul, krek as TAX.»

— »Wie is TAX?»

— »TAX! wel TAX van noast ons, die ielk en een in de been' biet.»

— »Moar oe voader zal toch niet bieten, jungske?»

— »Nee, bieten dat duut ie ook niet, moar sloan kan ie, dat kan ie; ielken oavond krik woames, en as voader — zoo as BART van noast ons zeit — bezooopen is, dan sleet ie nog harder, en as 'k dan mot greinen, of 'n hout griep en weerum sloai, dan wordt voader nog vuulder as vuul, en nou....»

— »En nou...» herhaalde DEINE-MEU vragend.

— »Joa, nou van merrege», hernam het kind, »was ik uut gewêst um, zoo as ze 't nuumen, kloare te hoalen, moar bragt de lêge flesch 't huus, umdat ze

niet langer poften. Voader wier zoo vuul, dat ie me met 't heufd tegen de deur kwakte, en toen 'k begost te greinen, toen zei ie: »Smerlap, zu'j den bek houwen!" en toen 'k toen nog harder schraauwde, pakte voader mien in 't wammes en smeeet mien de deur uut."

— »He'k z'n lèven!" riep DEINE-MEU. »En toen, kerlje?"

— »Toen greind 'k nog veul harder en liep wa'k loopen kos, umda'k iel'k'reis docht, da'k voader heurde. In 't lest kwiem 't gevoar (*) achter mien oan, 't goeng langs mien heer en toen zie 'k 'r achter opgekropen, en 'k docht da'k dood was gegoan, moar nou... nou kan ie me toch niet kriegen..... is 't wel....?"

— »Oe voader....?" zeide DEINE-MEU vragend; en op een knikken van het knaapje schudde zij het hoofd en zuchtte: »TEUNIS! TEUNIS!"

Terwijl DEINE-MEU den volgenden morgen wel toege-
stopt op haar kerreke gezeten naar het naburig D. reed,
ten einde TEUNIS te spreken, liet zij den kleinen PAUL in

(*) Rijtuig.

het *Uiversnest* achter, en ANNEKE, de vierjarige meu-zegster van DEINE, stond met het vingertje in den mond, toen de vrouw wegreed, en het jongske, haar nawijzende, vraagde, of zij — DEINE — ook sloan kos.

ANNEKE dorst geen woord te zeggen; zij begreep ook het regte van die vraag niet. Sloan! dat deê de klok, altied as 't *tied* was van sloan, moar DEINE, nee, dat had ze nooit gedaan.

DEINE had van de klok geleerd, dat slaan *op tijd* nuttig is, maar vóór dien, verwarring brengt.

't Was bij ANNEKE nog geen *tied* gewest.

Een dotje was ze, dat kleine, blonde, aanvallige ding; een dotje in de volste beteekenis van dat — in dien zin gebezigde woord.

Drie en een half jaar slechts mogt ze de ouderzorg genieten. Hare ouders waren bij den goeden God, zoo als DEINE-MEU zeide, in den hemel, en ofschoon ANNEKE nog niet regt begreep, hoe ze daar boven waren gekomen, umdat 'r toch geen gat in de lucht was, zoo geloofde ze wel wat men haar zeide, maar bleef nog altijd in 't onzekere, hoe 't dan meugelik was, dat DEINE-MEU, zoo dukkels as ze noar de kark goengen, op 't karkhof wees, en zei: »*Doar* liggen ze.”

't Was 'n dotje, dat blonde dingske; — keuvelen

kon ze — wanneer ze althans met hare moei alleen was — dat 't zoo'n aard had, en de pop, die haar op de laatste kermis gekocht was, werd zoo trouw en moederlijk door het meisje verpleegd, dat menige moeder er een les naar had kunnen nemen.

ANNEKE ging school ook, en ofschoon ze in 't eerste wel geprutteld en geflikkeflooid had, um moar 't huus te blieven, ze had 'r nou al meer schik in, veural nou ze in 't Spa-a al 'n heel end wied was.

Wat ANNEKE hinderde, bestond in dat *allinnig* noar huus goan. Van 't school tot aan REINDERTS was 't niks, want dan gong ze met GIJS en MIENEKE mee, moar verder.... en GEURT de bouwknacht zuumde zoo dukkels um 'r tegen te goan. Bang was ze wel niet, moar 't vonder bij den appelen-bongerd was zoo smal en de lenning was zóó hoog, dat ze er hoast niet bij kost kommen.

PAUL, die te vergeefs op de vraag: »of die doar weg-reê ook sloan kos,” een antwoord wachtte, streek zich over den zwarten krullebol en wilde eindelijk weder iets zeggen, toen 't meisje, zeker aan 't schoolgaan denkende, blijkbaar verlegen en met ter nedergeslagene oogen vroeg:

— »Blief ie bij DEINE-MEU en goai dan school ook?”

't Was altijd een dreigement voor PAUL geweest: „Ai niet wilt, dan zu'j noar school toe." 't Sprak dus wel van zelven, dat PAUL geen hoog denkbeeld koesterde van de genoegens die daar gesmaakt werden, en de woorden: „'k wou nog liever", bewezen, hoe weinig zijn jong hart naar die plaats der vorming verlangde.

— „'k Ken al tot lui-ui, foeil-oei", hernam het dotje, met zekere zelfvoldoening haar hoofdje knikkende, „heur moar..." en ze begon van de *spa* af tot aan de gezegde woorden toe, het geleerde te herhalen.

— „Dat ken ikke niet," zeide PAUL, en hij zag ANNEKE aan, alsof ze een *hokus pokus* vertoond had.

— „En as 'k wat grooter bin, dan krieg 'k 'n pen ook, en 'n lei, en 'n griffel, moar as GEURT dan niet kumt, dan durf 'k in 't geel niet over 't vonder..."

— „'t Vonder...?" herhaalde PAUL. „Mo'j over 't vonder?"

— „'k Zou alles loaten vallen," hernam de kleine, „as 'r geen mins was die me vast hiel, en, veural, as 't zoo glad is as nou."

— „Moar dan zal ik oe wel vasthouwen," hernam PAUL snel; „'k zie 'r niks bang veur, en 'k geleaf zelfs best, da'k oe dragen kan."

— „Nee, nee, nee!" riep de kleine angstig, terwijl

PAUL haar, om het teedere lijfje vattende, haar werkelijk van den grond ligtte en al zijne krachten inspande, om het meisje een eindwegs over den deel te dragen. „Nee, nee,” maar weldra ging de vrees over, en toen PAUL haar op den grond zette, vraagde zij, of hij ook, as GEURT, op den rug kon dragen, en toen ANNEKE spoedig daarna op den rug van den zesjarigen PAUL zat, toen had ze een pret, meer dan de jonkvrouw die op haren fraaijen klepper gezeten, pijlsnel door de heerlijke wouden vliegt; ja, ANNEKE had veel meer pret van *haren* klepper, die inderdaad met de voeten trappelde en somwijlen eene vertooning van stijgeren maakte, dat het blondje 't niet houwen kon van 't lagchen.

't Jongske, eindelijk vermoeid van de diensten die hij als rijpaard bewees, viel behoedzaam met zijne berijdstster in een hoop hooi neder, dat, tot voeder voor 't vee, op den deel lag.

— „Zie zoo,” zeide PAUL, en ANNEKE lachte en riep eindelijk in verrukking: „Zóó op 't peerd, wi'k wel altied noar school en weerum.”

De eigenaresse van 't *Uiversnest* reed naar D. Haar kerreke, door WILLEM de errebeijer bestuurd, liet ze op den grooten weg wachten en sloeg een zij-

weg in, die haar naar de hut van TEUNIS DISSEL voerde.

Zij klopte aan.... Geen antwoord. De deur openende trad zij het kleine vertrek binnen, en zag, tot hare verbazing, dat DISSEL op een stoel zat te slapen, terwijl een zwaar geronk haar duidelijk deed verstaan, dat die slaap geen gewone slaap was.

— »Nog veur den middag!” dacht DEINE. »Is TEUNIS dan geen errebeijer op 't huus van C. meer? Zou 't woarheid zin wat 't jungske zee?” en den slaper naderende, klopte ze hem op den schouder en riep luide: »DISSEL! DISSEL!”

— »Hê....?” zeide de slapende, en wreef zich de bezwaarde oogen.

— »Ik wou oe sprêken, DISSEL,” hernam DEINE. »Ken ie me niet....? 'k Zie DEINE WOESTING van 't *Uiversnest*.”

— »'t *Uiversnest*!” herhaalde de slaapdrunkene, zonder op te zien, »'t *Uiversnest*! 't is me krek allins, loa'k moar sloapen.”

— »Nee,” herhaalde DEINE, terwijl zij den man sterker schudde, »ge mot wakker blieven, of kan 't oe dan niet schêlen woar oe jungske, woar PAULKE bleef, die giesteren is weggelopen?”

— „PAUL?” zeide de man, zijne oogen tot de vraagster opheffende, en hernam eenige oogenblikken daarna, terwijl hij **DEINE** lodderig aanzag: „Is ie d'r weer, de jong....?”

't Had **DEINE WOESTING** meer moeite gekost, dan men oogenschijnlijk zoude gezegd hebben, om **DISSEL's** woning binnen te gaan; hij toch, was 't gewêst, die, as knecht op 't *Uiversnest*, hoar, veur 'n goeije twintig joaren, gevraagd had, moar, krek as **HANNES** 'n joar eerder, en **ÈVERT** 'n moand of wat loater, met „nee” was afgezakt. **TEUNIS** — zij wist het — had noaderhand arg en veul kwoads van heur afgegeven: dat ze knieperig, en gierig, en kwêzelig en nog zoo veul meer was; dat ze hum erst had oangelokt, moar as 't op trouwen zou, uut angst veur de schijven, had afgeschêpt. Ja, ze had er tegen op gezien, de zestigjarige, die ook al vernam, dat **DISSEL** haar de ouwe tooverkol noemde, om den man weder te vinden, die sinds dien tijd — toen 't ook al niet heel pluus met de kloare was — zien kracht en zien magt had vergooid. Ze had er tegen op gezien om hum 'n gunst in zien belang af te vragen; moar nou....! nou ze d'ellende zoo groot zag... nou ze alles vond nog arger as ze van 't jungske verstoan had, nou had ze geen opzien of roarigheid meer, maar gaf door

1856.

krachtige woorden te verstaan, hoe de jonge PAUL in haar huis kwam, en besloot met het voorstel, om den jongen aan hare zorg af te staan; den jongen, den eenig overgeblevene van een zestal, dat God had geschonken, doch waarvan Hij er vijf terugnam.

Nadat in vroegere jaren de spekulatie op de eigenaresse van 't *Uiversnest* was mislukt, trok de knecht naar D.

't Ging alzoo eenige jaren achtereenvolgend van den eenen boer op den andere. Nu eens om deze, dan om gene, voor TEUNIS weinig vleijende, reden, kon hij elders zijne diensten aanbieden, totdat hij ten laatste, na als vaste arbeider op 't huis te C. te zijn aangenomen, eene vrouw nam, die er heerlijk in slaagde, den man in 't regte spoor te houden. 't Scheen echter, alsof er op dien echt geen zegen mogt rusten, want, vief kleintjes waren weggehoald veur dat ze 't loopen kosten, en zeuven joaren noa de trou had moeder GEURTJE 't lêven van PAUL met het heure betoald.

TEUNIS had verechtig van GEURTJE gehouwen. GEURTJE was 'n knap wief gewêst en had, met uut schoonmoaken en wassen goan, nog al oarig wat bij gebrogt. TEUNIS had 'n heel ander lêven gehad, en as ie 't noa-goeng, dan was ie toen 'n *mins* gewêst, en misschien

de knapste errebeijer die 'r in 't derp liep, al was ie dan ook geen boer op 't *Uiversnest*. In de kroam van PAUL had GEURTJE den lesten oajem uitgebloazen, en TEUNIS had gegreind, kimmeneel had ie oangegaan en op 't kleine jungske gevlucht, krek of die 't helpen kos, dat zien moeder dood was.

Helaas! na GEURTJE's dood was TEUNIS tot zijn oude natuur wedergekeerd. Niet bestand om zonder die leidsvrouw op den nieuw gekozen weg voort te gaan, sloeg hij aan 't twisten met God, en beschouwde den kleinen PAUL niet als een geschenk van Hem, om de smart over de ontnomen echtgenoot te lenigen, maar wel als een voorwerp, dat hem zijn geluk had ontroofd, en dat ie dus met lêge oogen most aanzien.

Arme PAUL! geen moeder hebben, afhankelijk zijn van de menschlievendheid eener vreemde en „geschopt en getrampt” worden door een vader, die vol bitterheid de nagedachtenis zijner ontslapene vrouw schendt en, haar en zijn kind vergetende, in weinige dagen weder afbreekt, wat hij met haar opbouwde, die vergoeding zoekt in een zoo dikwerf misbruikte gave Gods, die zich zelve voor den arbeid onbruikbaar, en, als die-naar van Hem weggezonden, zich verder tot een die-naar, neen, een slaaf van den duivel heeft gemaakt,

van den duivel, dien men drank noemt. Arme PAUL! uw lot was niet benijdenswaard!

Nog geen uur nadat DEINE WOESTING den man zoo rampzalig had wedergevonden, die haar vroeger om het UIVERSNEST en hare hand vroeg, zat zij weder op haar kerreke en reed over den bevrozen sneeuwweg huiswaarts.

DISSEL was tevreden gesteld. Wel had de man, die maar ten deele zijn roes had uitgeslapen, bittere woorden toegevoegd aan de goede vrouw, die zijn kind naar ligchaam en ziel wilde redden en die ook tot hem woorden van opwekking en liefde sprak, maar toch, die voorname zaak, waarom DEINE kwam, had hij toegestemd. 't Was DISSEL krek 't zelfde, of wel, 't was hem bêter dat die jong wegbleef, 't was 'n sjenkert, die 'n onnutte opêter was, en, schoon TEUNIS dit alles niet zeide, hij gaf toe, dat de jong weg zou blijven, as DEINE beleufde, dat ie jaarliks zóóveul zou hebben, umdat de jong al gaauw in den tabak of op 't hooiland oan 't verdienen kos kommen.

PAUL's aanleg bij zijn goeden aard, dat erfdeel eener vroeg ontslapene moeder, gaven aan DEINE-MED

de meeste voldoening van haar menschlievend bedrijf. Ze had GEURTJE gekend, GEURTJE, die wel is mik was kommen êten, as heur voader de pacht van zien erfke brogt. Ze had GEURTJE gekend as 'n goeijedern, en loater, toen ze heurde dat ze met TEUNIS getrouwd was, had ze de dern bekloagd, umdat TEUNIS de regte niet was. Ze had verwonderd gestoan dat alles zoo goed gong, moar meêlijen gehad, toen ze loater heurde dat 't ielkreis met de kienders mis was. 't Gemoed was heur vol geschoten, toen de knappe huusvrouw, die de boel zoo krek had bij mekoar gehouwen, en TEUNIS tot 'n werkzoam mins had gemoakt, was afgesturven. Ze had weemoed gehad ook um de kleine noabliever, en toen ze, nog geen half joar geleejen, van DISSEL de *zuuplap* heurde sprêken en dat de kleine PAUL goande weg de schavuut van 't derp wier, toen had ze al gedocht, of ze um GEURTE's wille d'r ook wat oan doen kos, totdat Gods bestiering heur den toetree had oan de hand gedoan.

Ja waarlijk, de meeste voldoening vond DEINE, voor het goede dat zij aan GEURTE's kind bewees. 't Was 'n oardig jungske, die kleine PAUL; de kleine streken, die, in den aanvang ontdekt, met verstand werden bestreden, verlieten hem weldra geheel, en 't boompje,

nog teeder, met zachtheid gebogen, verhief weldra, van alle bogten bevrijd, zijn kruin, tot vreugde van haar die het kweekte.

't Schoolgaan, waarvoor het verwaarloosde kind een afschrik was ingeboezemd, veranderde weldra in een blij genieten; want, er henen gelokt door het aardige denkbeeld om ANNEKE te geleiden en somwijlen te dragen, was ook het verblijf in die school hem danig meêgevallen, en, daar PAUL toch ook wou weten wat ANNEKE kon, zoo leerde hij met lust, en was zelfs spoedig zóó ver, dat ie ANNEKE de boas wier. 't Was aardig om die twee kleinen zamen te zien. Onafscheidelijk waren zij den ganschen dag bijéén. Stond ANNEKE aan DEINE's zijde, om naar eene vertelling van Roodkepke of Blaauwboard te luisteren, dan stond de zwarte krullekop naast of achter het dernje, met hoar henje in 't ziene, of wel met zien arm um ANNEKE's köpke.

Liep PAUL noar den dël toe, um de roodbonte 'n wiske hooi meer te geven dan de andere beesten, umdat de roodbonte zukke mooie hõrns had, dan kwam ANNEKE ook al oanloopen en streek de roodbonte as ie vrat met 'r henje over den kop, want PAUL vond dat die bonte 't mooiste was, en *doarum* vond ze 't ook. Had PAUL iets misdaan, waarover DEINE-MEU met regt ontevreden

was, en kreeg ie dan 's mefgens geen kees of botter op de stoet, dan keek ANNEKE nog veul beduuster en benouwder as PAUL eiges, en, striek en zet was 't dan, dat ze in 't noar school goan 'n stuk van heur botterram oan 't jungske gaf, dat ze stillekes bewoarde. Was ANNEKE soms wat arg wild gewêst — went wild kon ze doanig wêzen — en had ze dan heur jekske of rôkske gescheurd, dat ze van DEINE-MEU roazes kreeg, dan wiest PAUL 't altied uut te leggen, dat hie 't gedoan had en ANNEKE 't niet helpen kos, went, ANNEKE was zoo'n oarig dernje, en as ANNEKE greinde, dan kos PAUL 't greinen niet loaten; veul liever goeng ie zonder êten noar bed, as dat ANNEKE één troan zou loaten.

En DEINE-MEU....? Wat ook de dorpelingen van de ouwe vriester mogten afgeven, dat ze zoo stroef, en zoo strak, en zoo knieperig was, gelukkig hoorde ze 't niet, en al hadde ze 't gehoord, 't zou haar weinig gedeerd hebben, want zij had in die kinderen hervonden, wat ze met MIECHEL, die in Rusland bleef, en met al die bloedverwanten, waar ze zooveel van gehouden had, verloor: ze had *liefde* terug gevonden. Ja, liefde, want DEINE-MEU hield van ANNEKE en PAUL, alsof het kinderen van MIECHEL en haar geweest waren, en wederkeerig hadden eigene kinderen zich niet sterker

aan de goede vrouw kunnen hechten, dan ANNEKE en PAUL het deden.

Ja, keek ze nog dukkels zwart en duuster, as ze 't spinnewiel liet snorren, en aan alles en alles dacht wat haar in 't leven weêrvoer, de bouwknacht kon niet — zoo als vroeger — volhouden, dat hij DEINE nooit zag lagchen; niet zelden toch tooverde het eenvoudig en schuldeloos gesnap der kinderen de goede vrouw een glimlach op 't gelaat, en, als PAUL soms op den deel aan ANNEKE wees, hoe ze köpke most keukelen, en 't dernje dan erst niet dorst, moar 't eindelijk woagde, en, op zied af, in 't hooi viel, dan zei ze wel, dat ANNEKE wiezer most wêzen en geen jongensspullen doen, moar dan lachte ze toch! verrechtig ze lachte, en dan lachte GEURT, en PAUL, en ANNEKE ook, en dan begosten de koeijen ook krek te bulken of ze lachten, en de hond te springen en te blaffen, en de kalkoenen die op 't arf liepen, te lagchen dat ze schoaterden, en dan was 'r 'n vrolikheid op 't *Uiversnest*, zoo as 't 'r sinds joaren niet gewêst was.

Dan lachte DEINE-MEU en had schik, en werd dankbaar, dat ze op haar leeftijd nog vreugde aan die kleinen mogt beleven, dankbaar! dat ze in ANNEKE-nicht zoo'n aardig dernje had, en PAUL, het verwaarloosde,

DE WED. J. VAN DER WEGE

Steendrukkerij P. W. M. Trap.

Umdat ie doods bang, was dat ANNEKE vallen zou, enz Blad 122

maar nog niet verdorven kind, had mogen redden uit de strikken van zonde en ellende, die hem omringden, en, waarop GEURTJE van uit den hoogen hemel dankbaar op haar zou nederzien. Ja, het leven verkreeg op nieuw waarde voor haar, die wel eens had gezucht om inwoning daar boven de wolken; die omgang met kinderen schonk haar allengs eene kinderlijke tevredenheid, en toen DEINE eens op een zomeravond het koetouw met twee einden aan den tak van den dikken eik liet binden, en 'r 'n plenske tusschen liet sloan en PAUL doar op goeng zitten en ANNEKE naast zich zette, en heur vast hieuw, umdat ie doods bang was dat ANNEKE vallen zou, toen was 't DEINE-MEU eiges die den bungel (*) oan 't bungelen miek, en 'n gezigt zette, zóó tevrêjen, as of ze nog in den tied was, toen MIECHEL hoar bungelde.

Tien jaren verliepen, zonder dat er op 't *Uiversnest* eenige belangrijke verandering kwam. DEINE-MEU werd wel ieder jaar een jaartje ouder, maar ook ieder jaar zag ze al meer en meer de boompjes groeijen en bloeijen,

(*) Schommel.

waarvan zij, toen ze nog twijgen waren, vrijwillig die verzorging op zich nam. ANNEKE was op haar zestiende jaar gelijk aan den gouden regen, die in de rij der voorjaarskinderen een zoo schoone plaats bekleedt. PAUL, bijna twee jaren ouder, gelijk aan den jongen eik, die met zijne sierlijke en krachtige armen het boompje, dat aan zijne zijde opwies, voor de ruwe stormen beveiligt, terwijl de nu zeventig-jarige DEINE, in de schaduw der beide boomen neêrgezeten, hier de sierlijke bloem bewondert en daar zich in de kracht verlustigt, welke den eik kenmerkt.

Lief zag ANNEKE er uit: de goudgeele lokken dekten een bevallig boerinnen-kopje, dat menig jong vermoed — oan 't prakkeseren brogt; handig was ze in 't melken, handig in 't karnen, handig in 't botter kneejen, handig in 't breijen en handig in 't neejen ook.

Flink zag PAUL er uit: vrolijk was ie, krachtig van lichaamsbouw, kloek in 't werken, *kloek as de ploeg deur de klei most, kloek as 't koren gemeeid of 't hooi most geopperd worden, kloek was ie in alles wat ie dee, en zelfs bij de zoaddors was 'r geen mins, die PAUL ooit, al was 't moar één slukske of één munje vol (*), zag gebruiken, en veul minder nog, had onbe-

(*) Mondje vol.

kwoam gezien (*). Dat ANNEKE en PAUL van DEINE-MEU hielden, daar twijfelde geen mensch aan; maar dat PAUL ANNEKE naar de oogen zag en dat ANNEKE den knappen jong meer as meer liejen mogt, daar twijfelde evenmin iemand aan, en al keek HARMEN ook regts en ARIE ook links, as ze in de kark ANNEKE noast DEINE WOESTING zagen zitten, ANNEKE keek altied veur zich uut, *langs de krullekop van PAUL hen*, dommeneer vlak in 't oangezigt.

Weinig belangrijks was er in die tien jaren sedert PAUL's inwoning op 't *Uiversnest* voorgevallen. Ééne zaak behoeft vermelding.

Op zekeren avond, ruim een jaar na PAUL's aankomst, was er — toen de kinderen reeds naar bed waren — vrij hevig op de achterdeur der hoeve geklopt, zoodat KEES, het waakzame dier, 'n kél opzette as of ie vermoord wier.

GEURT de bouwknecht was 'r op afgegoan, en „met veul spullen en dinksigheden” was ie kort doarop kommen zeggen, dat TEUNIS DISSEL er was, die de boerin sprêken mos.

(*) Bij het dorsschen van 't oliezaad schenkt de eigenaar of eigenaresse aan huurlingen en in leen hebbende arbeiders zooveel jenever als zij verlangen.

TEUNIS was binnen gekomen. Miesderoabel schuuns en schots had ie 'r uut gezien, nog veul arger as toen DEINE d'erste keer noar D. ree, um hum te sprêken. Arg had ie noar de kloare gerooken en zoo roar had ie geparlechant, dat DEINE-MEU lang most wachten, eer dat ze verstong dat DISSEL noar d'Oost wou, um op 'n tabaksplantazie — zoo as ze 't nuumden — werkzoam te wêzen.

TEUNIS had van DORIS JANSSEN geheurd, dat die, in d'Oost, 'n lêven as 'n prins had. Hij — TEUNIS — kos de tabakkerij krek zoo goed as DORIS denken dorst, en „kort en wel” zei TEUNIS, nadat hij ruim een half uur in 't honderd had gesproken: „ai nou mien uutzet, de spullen oan 't lief mein ik, en dan de passoaasje wilt betoalen, dan ku'j 'm houwen, moar 'k zie verdreeid ai 'm anders 'n dag langer in huus hebt.” —

Dat TEUNIS, PAUL bedoelde, zal de lezer begriipen, en tevens zal hij gevoelen, dat de goede DEINE-MEU 'n roar gevuul kreeg en dat ze mooi in de soes en de moalerij kwiem, totdat ze, noa veul geproat en veul gehaspel, zei, dat TEUNIS mergen 't oavend weerum most kommen en dat ze hum dan zeggen zou, wat ze besloten had. En TEUNIS kwam 's anderen doags 't oavend weerum, en DEINE had 'n pampier liggen, woar TEUNIS zien

noam onder most teikenen; teikenen, dat ie zien zeun PAUL oan DEINE WOESTING veur 'n vette koei afstong, dat ie 't jungake nooit zou reklemieren en dat DEINE veur 't kiend as 't hoare zurgen zou.

Of de opbrengst van de koe voldoende zou wezen, om *zijn* voornemen te volvoeren, daaraan dacht TEUNIS niet, maar die koe lachte hem zóó tegen, dat hij terstond toebeet, *zijn* naam met een ontzenuwde hand teekende en den volgenden morgen, toen de kinders in school waren, nog eens terug kwam, om den prijs voor *zijn* zoontje te halen.

Het hooi was binnen, en ook de rog- en weitoogst lag reeds voor het grootste gedeelte in de twee hooge bergen gepakt, toen GEURT de bouwknacht met 'n karvracht weit de hooge schuur van 't *Uiversnest* binnen reed en aan de boerin zeide, dat deur spullen en dinksigheden PAUL erst binnen 'n half uurke met de letste vracht, die op de boerenwoagen was geloajen, 't huus zou kommen.

Inderdaad, de laatste vracht was onderweg, en boven het graan uit wuifde een groote wilgen tak, ten bewijze dat de oogst gelukkig was ten einde gebragt. Op het

vóórbankje van den wagen zat PAUL, en liet de neije perds, die DEINE 's leintes (*) gekocht had, 'n goeije gang maken, want 't schemerde al, en ANNEKE, die op 't land tegen den besten had opgegoaveld en nou noast 'm zat, verlangde, zoowel als hij, noar de riestenbrie, die DEINE zou oanrigten, as de leste vracht 't huus was.

— „Jong, jong, veurzigtig!” zeide ANNEKE: „de perds goan 'n straffen gang.”

— „Ai bang ziet, ANNEKE, dan za'k wat tegen houwē,” antwoordde PAUL, een vragenden blik op het meisje werpende.

— „Bang! bang! nee bang zie 'k in 's geel niet, dat weet ie wel, PAUL;” hernam het meisje, „moar 't is jong volk dai 'r veur hebt, ai ze moar goed in den toom vat.”

— „Nou, of 'k niet voaren kos,” sprak PAUL weder. „Denk moar oan 't veurig joar weinter; weet ie wel, ANNEKE, toen 'k oe van E. afhoalde?”

— „Toen 't zoo duuster was,” zeide het meisje.

— „En zoo glad op den dik (§), da'k geen stuur in

(*) In het voorjaar, in de lente.

(§) Dijk.

de woagen kost houwen, en d'ouwe perds, die êvel stram in de beên woaren, ielkreis uutgleejen."

— »Hê!" zeide ANNEKE, en ze griezeldde er nog van.

— »Weet ie wel, toen ie me zoo dukkels in den arm kneep....?" sprak PAUL.

— »Non, of ik!" antwoordde ANNEKE.

— »En wat kreeg 'k, toen we goed en wel t' huus kwiemen....?" vraagde PAUL schalksch.

— »Loop jong! da wee'k niet," zeide ANNEKE, en zag links van zich naar den grond.

— »Veur 't munje (*), veur 't munje, hê, hê, hê!" lachte PAUL, »en of 't goed smiek, nou, doar ku'j over rêkenen. ANNEKE, as 'k nou t' huus kom zonder ongemak.... zeg, wa krie'k dan....?"

— »Riestenbrie van DEINE-MEU, hê, hê, hê!" lachte het meisje.

— »Oleke dern....!" riep PAUL; maar eensklaps voelde hij zich weer in den arm knijpen en zag, hoe de perds de ooren spitsten en hoe ze, toen hij ze met een fikschen zweepslag kerrasie wou geven, op zied sprongen en begosten te springen, en wat ie ook dee, achteruut goengen, en terwijl ANNEKE schreeuwde en tegen hem

(*) 't Mondje.

oandrong, de schichtige perds den zwaar geladen wagen al nader en nader aan den slootkant bragten, zoodat hij juist wilde afspringen, om het span in den toom te vatten, toen beiden een schok voelden, en de achterkant van den wagen — Gode zij dank! — tegen een dikken wilg was te regt gekomen. Door den wilgenboom gered, sprongen PAUL en ANNEKE nu weldra van het voertuig, en PAUL nam de perds bij den bek en trok ze vooruit; maar ANNEKE riep al weder: »Veurzigtig! veurzigtig! went 'n kerl leit dwars over 't wagenspoor hen.»

Nadat PAUL de paarden tot kalmte had gebragt, verzocht hij ANNEKE, dat ze er éfkes veur zou goan stoan, en terwijl het meisje aan dit verzoek voldeed, trad PAUL op den man toe, maar, ofschoon hij hem schudde, op zijne vragen bekwam hij geen antwoord, maar zag duidelijk, dat de onbekende persoon niet *dood*, maar *zat* was.

— »'k Kan't niet gebêteren!” zeide PAUL schouderophalend, en den beschonkene onder de armen opnemende, legde hij hem buiten het spoor, ging vervolgens naar de paarden terug, leidde ze tot voorbij het dier (*), waarvoor die redelooze schepsels waren bang geweest,

(*) Lees: mensch.

en zeide tot ANNEKE, die ook zoo schichtig naar den man zag, of ze weer op den woagen dorst, of dat ze nou bang was.

— „Bang! nee — nog ens! in s'geel niet,” en toen ze weer veurop noast 'm zat, toen keek ze wel ielkreis op 't spoor, of 'r weer wat lei, en ás de perds de ooren spitsten, dan had ze PAUL wel weer in den erm willen kniepen, moar ze hiew zich best, en toen ze goed en wel met de vracht in de schuur stonden en PAUL fluusterde wat ie nou kreeg, toen zag ANNEKE rond of DEINE-MEU 't ook zag, of GEURT, of één van d'anderen, moar niemand ziende, stak ze heur mollige snuutje veuruut, en PAUL kwam digter bij, en kreeg 'r een, en nam 'r nog twee... da was drie.

Nadat de paarden waren ontspannen en op stal gezet, werd PAUL met GEURT door DEINE den weg op gestuurd, um te zien of die kerl nog op dezelfde ploats lag.

DEINE-MEU had meer gevuul, dan de minsen wiesten; want ze zei dat die kerl zoo niet mogt blieven liggen, 't was toch 'n mins, en de jongens... zie... ze moesten 'm dan moar met brengen, en achter den dêl in 't lêge geitenhok op 'n klamp strooi neerleggen, dan kos ie mergen weer afmarsieren.

Aan DEINE's verlangen werd voldaan, en terwijl een

half uur later de beschonkene op 't stroo lag, aten ze in de keukenkamer allegoar riestenbrij met kanêlsuuker, moar dacht PAUL toch, dat 't munje van ANNEKE nog zuuter as kanêlsuuker was, en ANNEKE dacht, dat PAUL toch knapper as knap was.

Naauw had de groote klok, die in de huiskamer van 't *Uiversnest* stond, het vierde uur na middernacht doen hooren, toen er beweging in het duistere geitenhok kwam. De man die er op stroo lag, en vervaarlijk had geronkt, wreef zich de oogen, rekte zich op eene ontzettende wijze, en bromde eindelijk een: „Woar bin'k?” Uit den zwaren roes ontwaakt, kostte het hem heel wat inspanning om zich op te heffen, ten einde zich het antwoord op die vraag te bezorgen. Eindelijk gelukte het hem, en, op een reet toetredende waardoor het aanbreekende morgenlicht boorde, onderzocht hij met eene bevende hand, of het hem zou gelukken uit dit donkere verblijf te geraken, waarin hij zonder zelfbewustzijn gebracht werd.

Links was de reet, en regts heurde ie geproat. „Dan goai'k zoover mit, ANNEKE,” klonk het, „en tegen dai dan gemolken hebt, za'k wel weer oan de weerd zin, dan goan we ook zoam weerum.”

„Goed PAUL,” sprak een vrouwenstem, „moar tuk dan niet als te lang, went ie weet wel, dat DEINE geerne het, da'k 'r bie tields weer bin.”

PAUL! DEINE!! De man in 't geitenhok luisterde scherper en had wel door de planken heen willen zien.

„Wacht jong,” sprak ANNEKE weder, „'k mot de melkkan nog op den rug hebben; help is...”

En toen hoorde de man verder een gestommel met het koperen melktuig en verder de woorden van PAUL: „Loat 'r nou ééne melkdern kommen, die 'r zoo helder en kloar as ANNEKE uutziet,” en verder, na eenige oogenblikken stilte, ANNEKE's woorden: „Schei uut PAUL! ge wordt mien als te astant af”; en daarop van hem: „Och mien snuupertje, 'k wor ook hoe langer hoe gekker,” en eindelijk op eenigen afstand nogmaals de stem van PAUL: „GEURT, ge mot zoo stond moar is zien, of die zuuplap zien roes het uitgesloopen.”

„Die zuuplap!!” bromde de man in 't geitenhok. „PAUL, DEINE woesting!! Verrechtig, 'k zie op 't *Uiversnest*.”

Ja, hij was op 't *Uiversnest*. Hij had er heen gewild, de beschonkene, maar de drank was hem de baas geweest, en, waar hij had willen binnengaan, was hij binnengedragen.

Een half uur later zeide GEURT de bouw knecht tot

de boerin, dat de kerl, die zien roes uut had, **DEINE** 'n oogenblikke allinnig wou sprêken.

»Gêf m' n' kwartje en loat m' goan,» antwoordde **DEINE**.

»'k Gleuf niet, dat ie tevrêje zal wêzen,» antwoordde **GEURT**, »hie steet 'r op um oe te sprêken.»

»Doet 'r 'n botterram bij,» hernam **DEINE**, »en loat 'm goan; zeg 'm, dat ie dankbaar mot zin da'k 'm gies-teren oavond liet ophoalen.»

GEURT trok de schouders op en ging.

»En ik zeg oe dan, da'k 'r sprêken wil,» klonk het eenige oogenblikken later voor de kamerdeur, en eer dat **GEURT** 't gebêteren kos, stond de kerl uut het geitenhok vlak veur de toafel woaroan **DEINE** zat, die in den biebel las.

Al was **DEINE-MEU** in d'r twee en zeventigste jaar, haar gezigt had ze nog best, en toen ze den kerl dus aanzag, kon ze een: »Is 't meugelijk!» niet weerhouden; want in den haveloozen man, met de verglaasde oogen en den ruigen baard, had ze op sprong **PAULS** vader, **TEUNIS DISSEL**, herkend.

»**TEUNIS! TEUNIS!** is 't meugelik,» herhaalde de oude vrouw. »Gij hier... is 't meugelik! is 't meugelik!!»

Joa, 'k zie 't verrechtig eiges,» zeide **DISSEL**, »en 'k zie 'r mieseroabel oan toe, ook..»

„GEURT, goa gij 'moar heer,” zeide DEINE tot den bouw knecht, die met groote oogen den man aanzag, dien hij niet herkende: „as 'k ou'neudig heb, za'k oe roepen.”

GEURT ging.

„'k Zie doanig in 't achteruut gekomen,” hernam DISSEL en zette 'n lillik gezigt. DEINE-MEU keek noar 't vuur en nam de vuurlêpel, en lei 'm zóó, dat 't moar n' handtast was, went.... DISSEL trok zoo'n iesderig gezigt, en GEURT wou ze niet dat binnen zou wêzen.

„'k Het in d' Oost 'n ongelukkig lêven gehad en...”

„In d' Oost! In d' Oost,” riep DEINE-MEU, „wou ie me leugens op de mouw smerren, as of ik nie wiest dai as schandoal in 't groote pakhuus gebrogt zint.”

„Hê.....!” klonk het uit DISSELS mond, en 't was hem asof ie 'n iesbad kreeg.

„'k Zie old, en sinds da'k oe 't lest zag zelfs veul older geworden,” hernam DEINE, „moar 'k dank God, da'k ze alle vief nog bij mekoar heb. Ge kunt proaten en liegen zoo veul ai wilt, moar 'k weet moar als te goed wa'k weet, en dai van kwoad tot arger ziet gekomen en dai, in steê van oe veurdeil te zuuken, 't beest da'k oe gaf verbrast en verzopen hebt, dai toen in Amsterdam — joa menneke, we lêzen wel geen kranten, moar

in de tegenswoordige tied ku 'j d'r toch wel achter kommen — dai in Amsterdam hebt gestolen en dai toen tien jaar hebt gebromd: zie da wee'k allemoal meer as best; moar dai astrant genogt zoudt wêzen, um mien onder d' oogen te kommen, gij TEUNIS, gij.... die.... nee.... nee.... dat ha'k niet kunnen denken."

Toen DEINE ophield met spreken, beefde zij er van. En wêl mogt ze beven: ze had het ook met den man zoo best veur gehad. 't Beest, dat ze TEUNIS schonk, gaf ze mit een bijzonder oogmerk. Ze had gemeend; dat DISSEL, in het bezit van zulk een — voor den geringen landman — zoo grooten schat, en opgewekt door hare laatste woorden: »TEUNIS, kiek erst nog is noar d' uijers eer dai 't verkupt!" zijne plannen zou hebben laten varen en een werkzaam en nuttig lid zijner gemeente zou geworden zijn. Ze had dommenei gesproken en geroajen is noar TEUNIS te goan, um de kerl in 't goeje spoor te helpen, moar.... fluite!! TEUNIS had krek zooveul noar d' uijers gekeken as ie noar de dommenei geheurd had, en binnen acht doagen was ie vort gewêst en DEINE-MEU zei al hoe 't voarders liep.

Wel betuigde TEUNIS, met vervlukingen, dat DEINE onwaarheid sprak dat ie noar d' Oost was gewêst, dat ie dóár — zoo woar as God! — de olifanten, as hier

de perds en 't vee in de weerds had zien loopen en de krinten en rozien' eiges van de boomen had gegêten, dat ie op 'n tabaksplantoasie was gewêst, moar van al de tiegers en slangen en iesbeeren, die 'r krek as hier de honden en kiepen langs de stroat liepen, zoo benaauwd was geworden, dat ie was weggelooopen en, um dat 'r geen okkoasie met 't schip was gewêst, noar hier gemarsierd was, dat ie 'r nog de bloar' van onder de voet' had. Dat ie voarders giesteren margen te D. in 't Fortuin was oangekommen, woar ze hum getraktierd hadden en dat ie — bij hier en gunter — zo 'n verlangst noar zien jungske had gekregen, dat ie toch op weg was gegoan, moar, muu as ie gewêst was, onderwêges most zien neergevallen.

Zoo schandoalig had **DEINE-MEU** nooit gedocht dat 'n mins liegen kos.

Op eene eenvoudige, maar niettemin ernstige wijze bragt zij den man onder het oog, dat zij de volle overtuiging van het leugenachtige zijner woorden had, vermaande hem met dringende woorden, om toch te bedenken, hoe hij — misschien reeds binnen kort — voor den hoogen God zou verschijnen, woar 't geen gekscherren meê was en die geen leugens versting, dat ie toch zou danken hoe goed alles was toen zien overledene

GEURTJE nog lêfde, omdat ie toen met God was gewêst en in vrede zien brood had; dat ie God most bidden um vergêving en kracht um den booze uut te roeijen, en heer most goan, went, dat PAUL, dien zij van jongs af, veur hum leerde bidden en, onbekend as ie met ziens voaders lêvenswandel bleef, had oangemoand hum in zien geist lief te hebben, zoo as 'n kiend beheurd; dat PAUL zou motten graauwen van 'n voader, die zich zoo misdroeg en die ie onwêtend, eiges, as 'n dier in 't hok had gedragen.

»Graauwen zou....!» riep TEUNIS in woede, en hij keek zóó lillik, dat DEINE-MEU naar de vuurlêpel zag.... maar eensklaps nam zijn gelaat een andere plooi aan en, digter op DEINE toetredende, zeide hij zacht:

»DEINE, heur is, loa'k zin wa'k wil, wat kan 't schêlen, moar gij bint de mins die me helpen kunt, 'k het niet zóóveul um van te lêven..." en TEUNIS toonde zijn vlakke hand; »ai gevul in 't lief hebt, dan zu 'j PAULS voader, die de jong in 'n soes oan ou afsting, niet op dreug loaten. Heur is: ik weet, ge bint riek, ge hebt van den deze..." en hij schoof vinger en duim beteeke-nend over elkander »ge bint oud, DEINE, en ik zie moar 'n joar of tien jonger; d'r was 'n tied DEINE, toen 'k oe lief had." TEUNIS grinnikte. »Zeg, DEINE, ai mien

nou is gleuven wou, da'k oe nog lief heb... zeg, DEINE...
 hê! hê! hê!... Ge bint toch veur PAUL as 'n moeder...
 hê! hê! hê!...! en DEINE! bin 'k zien voader dan niet?
 as 'k nou is noast ou op 't *Uiversnest* bleef? hê! he! hê!
 zeg... zeg..."; doch ter naauwernood had de ellendige
 man zijn laatste »zeg» uitgesproken, of de oude vrouw
 begon van verontwaardiging en van de overspanning,
 door deze vreemde ontmoeting veroorzaakt, zoodanig te
 beven, dat ze zich aan de leuning van haar stoel moest
 vastgrijpen en alleen de woorden: »Weg, weg oakelik
 mins!» kwamen haar over de lippen.

PAUL, die DEINE-MEU's boodschap had volbragt, keerde
 met ANNEKE, die de koperen kan vol warmen room
 droeg, vrolijk huiswaarts. Wat zij te zamen spraken hoorde
 niemand, moar dat ANNEKE hoast zoo rood zag as 't
 rooije duukske dat ze um den hals had, dat zag GEIS
 van REINDERTS wel, toen de twee veurbij kwiemen en ze
 mekoar »gemerrege», zeejen.

Het vonder van 't *Uiversnest* overgaande kwamen de
 jongelieden, den boomgaard volgende, langs de voorzijde
 der boerenwoning, en juist sloeg ANNEKE den hoek om,
 ten einde de roomkan in 't melkkamertje, dat in 't ach-

terhuis bij den deel was, te brengen, toen PAUL bleef staan, omdat 't krek was ofie binnen geschraauw heurde.

Als met een onweerstaanbare kracht werd de jongman naar het voorraam der keukenkamer teruggetrokken, om naar binnen te zien wat het was dat zijne ooren trof, doch het bloed steeg hem met geweld naar het hoofd toen hij daar binnen een man ontwaarde, die voor DEINE-MEU's geopend kammenet sting, terwijl de goede oude lankuut op den grond lag.

Geen twee sekonden later bevond PAUL zich — door de voordeur naar binnen gestormd — in het vertrek en tegenover den man dien hij den vorigen avond bij het schijnsel der lantaren niet herkende. Toen, neen toen herkende hij hem niet, maar nu... nu, door het daglicht beschenen, nu... ja nu, ondanks de jaren die er verliepen sedert hij hem voor de laatste maal zag, nu herkende hij hem terstond, en eensklaps kwam hij tot de zekerheid dat de beschonkene van den vorigen avond... dat hij, die DEINE-MEU moest hebben overrompeld en thans zijn hand naar het hare uitstreckte, de man was, waarvoor de oude vrouw hem — PAUL — leerde bidden, voor wien zij hem, ondanks de treurige herinneringen der jonkheid, liefde had ingeboezemd, dat hij, de nietswaardige, TEUNIS DISSEL.... *zijn* vader was.

Wat er regt voorviel wist PAUL niet. Een geweldige stoot op de borst had hem alles doen dreejen en soe-selen, maar ANNEKE.... ANNEKE, die weinige minuten later de keukenkamer binnentrad, kon een gil van ont-zetting niet weerhouden, toen zij DEINEMEU met de han-den gebonden en een prop in den mond bij de vuur-plaat liggen, en PAUL, eenige schreden van haar af, doodsbleek tegen den kant van het geopende kabinet zag staan.

In de eerste verrassing van het onverwachte schouw-spel wist het meisje zelve niet, wat ze gelooven, noch minder, wat ze doen moest.

»DEINEMEU! PAUL!» riep ze eindelijk, doch terstond daarna ijelde ze op de oude vrouw toe, trok haar den doek uit den mond en, hare krachten inspannende, tilde zij haar op den stoel en, riep vervolgens weder: »GEURT! volk! help! help!»

PAUL, eenigermate van den stoot, dien zijn vader hem toebragt, bekomen, sloeg, door het geroep gewekt, zijne oogen op, en het meisje zulks bespeurende, riep weder, terwijl eenige tranen haar in de oogen welden: »PAUL! PAUL! um Gods wil, wat hei gedaan....?»

Maar PAUL... antwoorden kon hij niet; dof zag hij op zijn ANNEKE en op de oude vrouw neder, en toen

hij de laatste, als of ze dood was, in den leuningstoel zag zitten, toen schoten ook hem de oogen vol en hokte hij eindelijk met een pijnlijke stem de woorden: »ANNEKE... zeg... z' is toch... niet... dood?"

Deod! neen, Gode zij dank! dood was ze niet, maar toch, nadat ANNEKE ter deure was uitgesneld om het volk, dat, met GEURT aan 't hoofd, achter de kleine schuur aan 't mesten was, ter hulp te roepen, en men met vereenigde kracht wel een half uur was bezig geweest om de oude van hare bezwijming te doen bekomen, opende zij wel de oogen, maar beval de dokter, die, even als de burgemeester, terstond door GEURT op 't *Uiversnest* was ontboden — dat het volstrekt noodzakelijk was, dat men de vrouw te bed bragt en met rust liet, totdat hij droppels zoude bezorgd hebben, die zij terstond gebruiken moest.

Terwijl de arts zijne bevelen gaf, bleef de burger-vader niet stil. 't Was zijn pligt om terstond te onderzoeken, wie den persoon van DEINE WOESTING in dien toestand had gebragt en tevens, wie had onderstaan het kabinet los te breken, waarvan het de duidelijkste sporen vertoonde.

Na al hetgeen GEURT verhaalde, besloot de hulp-officier der justitie, dat, of de persoon, die in 't gei-

tenhok sliep, òf wel de jongman, die bij DEINE werd gevonden en die zoo strak en akelig bleef kijken, de dader moest zijn; maar, luid snikkende viel ANNEKE voor den edelachtbaren man op de knieën, toen PAUL met eene schijnbare kalmte tot aller verbazing had verklaard, dat hij alleen de schuldige, de oanteljer van DEINE WOESTING gewêst was.

»Bij God! nee... da's onwoar!» riep ANNEKE, terwijl haar de tranen het spreken belemmerden. »PAUL... nee... zeg dan... dat 't niet is. PAUL, hoe zou 't meugelik wêzen... gij, die onderwêges nog van DEINEMEUS as 't beste mins op de wêrld hebt gesproken. Nee, nee, PAUL het niks gedoan; as hie 't gedoan het, dan zie'k eiges schuldig. PAUL! PAUL! zeg dan, dat ge rein zint, zeg, dat die kerl 't gedoan het. Woarum zou'j liegen um 'n smêrlap vrij te sprêken..?»

In weerwil van PAUL's verklaring, was zijne zelfbeschuldiging bij nadere overweging zoo ongegrond bevonden, dat eene voorloopige inhechtenisneming zelfs door den burgemeester als geheel onnoodig werd beschouwd, terwijl de woorden van DEINE, die nog denzelfden middag tot haar bewustzijn terugkwam, alle verdenking van den jongen verwijderde, ofschoon zij volstandig bleef weigeren, den naam van hem te noe-

men, die haar laatste kracht had gebroken en de haar nog overige levensdagen door schandelijk geweld had verdonkerd.

DEINEMEU had meer gevoel, dan de meeste menschen wisten; want, had de zoon zich voor den vader willen opofferen, zij had de aanklaagster van haar vijand niet willen worden, van den man, wiens kind zij liefhad.

De justitie in Gelderland is evenwel geen kind, dat zich knollen voor citroenen laat verkoopen, en vier weken na het voorval op 't *Uiversnest* zat de man, die onlangs uit de gevangenis werd ontslagen, weder achter tralies en sloten, nog wachtende op de uitspraak der regters, wat het loon voor zijn misdaad zou wezen.

Was 't voorheen vrolijkheid op 't *Uiversnest* geweest, die vrolijkheid had voor een doodelijk iets plaats gemaakt, 't welk ieder vervulde. DEINEMEU was erg kruk-kende. Halve dagen was ze te bed, en met den notaris had ze alles krek afgedoan, as of ze vuulde dat 't op 't eind liep.

PAUL, die in den aanvang geen rust of duur had gehad, omdat hij gebukt ging onder het leed, dat *zijn* vader veroorzaakte, had den boer op gewild, daar hij meende dat ielk en een hum 'r op aanzag.

DEINE's liefderijke en bemoedigende woorden hadden

hem, wel is waar, tot blijven gedwongen, maar toch, hij was niet meer 'tgeen hij geweest was. Niet vrolijk, niet handelend, niet kloek in 't werken, neen, hij kon zoo oakelik wit zien, en zoo somber henloopen, en zoo weinig èten, en as ANNEKE hum toesprak, zoo beduusd kieken. Waarom...? Omdat PAUL weldaden genoot van haar, die door zijn eigen vader ellendig en zwak werd, omdat hij het kind was van hem, die door God en de menschen werd veroordeeld.... Veroordeeld! ,O! God, wês hum genoadig!"

ANNEKE...? Ja, ook zij zag er bleek en betrokken uit. De goede, lieve DEINE zoo anders as anders, zoo sukkelend en zwak, en PAUL, de jong, woar ze zoo zielsveul van hieuw, zoo somber en stil — 't was oakelik. Niet als vroeger keuvelde hij met haar over 'tgeen ze zoo gaarne hoorde. As ze kwam liep ie vort, en as ze hum vroeg om te helpen in *dít* of in *dat*, dan dee ie 't wel, en dan zei ie ook wel, dat 't mooi of slecht weêr was, of dat 't loat, of vroeg, of koud, of werm was, maar van 'tgeen ze zoo gaarne hoorde, neen, daarvan sprak hij geen woord. Alles was veranderd, en als ze 's avonds voor haar bedsteê gekniêld tot God sprak, dan gingen heur oogen dreug digt, moar nat gingen ze weer open.

Alles was veranderd; door spullen en dinksigheden had GEURT de bouwknecht ook weinig schik meer. Dat sombere en triestige is aanstekelijk en, was het vroeger nooit zijn gewoonte geweest veel te zeggen, WILLEM en de andere errebeijers hoorden nu bijna niets meer, dan 't geen ze om te werken vernemen moesten, en, êten en drinken deijen ze dus wel as 't tied was, moar oarigheid — nee, dat hadden ze ook niet.

Alles was veranderd. Kees, de hond, gromde veul meer dan vroeger — misschien omdat ie minder dikwijls door ANNEKE gepoetst wier en het dier de poets noodig had, of misschien omdat ze nooit meer zeejen: »woar is Kees dan, woar is de hond dan...?» 't Was alsof 't vee niet zoo vet wier as vroeger, misschien.... omdat het oog van den meester het beest vet maakt en — 't oog van den meester weinig over 't vee liep.

Alles veranderde, en zelfs de kallekoenen liepen zoo triesterig.... misschien.... omdat ze niet, als vroeger, op tied, d'r beheure kregen.

»Woar goai heer, PAUL?» sprak ANNEKE op zekeren morgen, toen zij den vriend reeds zeer vroegtijdig in zijne zondagsche kleeding ontmoette. »'t Is toch geen

merktdag in stad, of goai noar de B.sche karmis toe....?"

PAUL lachte pijnlijk, en stilstaande zag hij het meisje eenige oogenblikken zoo vreemdsoortig aan, dat ANNEKE er bedunsd van werd, eerst de oogen nedersloeg, maar ze toen weder tot hem ophief en treurig zeide: »Och, PAUL, 't is me tegenwoordig zoo duuster."

»Joa, ANNEKE, 't is mien ook duuster," antwoordde de jongman, »'t is mien zelfs bij teijen zwarter as zwart...."

»En 'k weet eiges soms niet, woarum 't hart mien zoo sloan kan," hernam het meisje, »went DEINEMEÜ is wel krukkerig, moar arger is ze toch niet.... en gij....."

»Ikke....?" zeide PAUL.

»Gij....!" herhaalde het meisje, maar hokte en drukte het voorschoot voor hare oogen.

»Nou, ANNEKE, wat zou 'k dan.....?" sprak PAUL op een zoo zacht goedigen toon, dat ANNEKE geheel van streek raakte.

»'k Weet.... niet.... PAUL.... 'k weet niet," klonk het hokkend, »ge zint wel.... goed.... ge zint wel..... moar... moar...."

»Schei uut, ANNEKE, schei uut..." sprak PAUL gevoelig, terwijl hem mede iets vochtigs in de oogen kwam,

»Ai zóó sprékt, dan wor 'k zoo roar; zóó..... nou... schei dan uut toch, en zeg wat oe schort?»

»Och, PAUL..... zie.... zie,... dai niet meer.... zint as vroeger; dai nooit meer sprékt as.... vroeger; da'k gleuf, dai alles.... *alles* vergêten hebt, en oe gang goat zonder woord, of um te zien..»

»Vergêten, moar *wat* dan vergêten...?» sprak PAUL, alsof hij niets begreep.

»Mo'k.... mo'k.... 't dan.... zeggen....» snikte ANNEKE luider: »PAUL.... dai mien losloat.... dai.... dai.... dai mien niet meer liefhebt...»

»God! God!» riep PAUL, wien deze beschuldiging pijnlijk door de ziel sneed, en op het meisje toetredende en haar hand in de zijne nemende, zeide hij op harts-togtelijken toon: »ANNEKE, zou ie dat van mien denken...?» maar eensklaps zich bezinnende, hervatte hij, terwijl zijne stem iets onbeschrijfelijk droevigs bekwam: »ANNEKE! heur.... Ik had oe lief as mien lêven, en nog, zelfs *nou* nog zou 'k..... moar nee; ANNEKE... ANNEKE, heur is.... 'k zie in de letste tied strakker gewêst, da's woar, moar begriep ie dan niet, dat mien 't gemoed ook voller as vol is. ANNEKE, zie 'k dan niet de zeun van... van... van 'n mins, die 't lêven van ou meue, mien weldoenster, de goeije DEINE, het geknot en geknakt...

zie 'k niet de zeun van 'n man, die 'k in 'n ander deil van de wereld docht en lief had umdat DEINEMEU 't lerde, en in den biebel steet, dai oe olders zult liefhebben, moar die, in stee van dóár, in 't gevangenhuus zat? Zie 'k niet de zeun van 'n mins, die op stond van kwoad tot arger kwiem en die 'k giesteren oavend heurde, dat... dat... o God!".... maar de goede jongman begon zoo luid en akelig te huilen, dat de verschrikkelijke waarheid hem niet over de lippen kwam... dat zijn vader eene tepronkstelling op het schavot wachtte.

Het meisje verschrikte door deze uitbarsting, bad en smeekte, dat PAUL toch bedaren en spreken zou, maar PAUL kòn niet bedaren; alleen nog pakte hij het meisje met beide handen om den hals, drukte haar eenige teedere kussen op de wangen, waarlangs tranen biggelden, trok toen een papier uit zijn buis, waarop een afscheid aan DEINEMEU geschreven stond, stopte het ANNEKE in handen, en toen het meisje eenige oogenblikken later door het tranenfloers heen naar den vriend zag..... toen..... hemel! toen was hij.... er niet.... en — binnen niet, en boven niet... en... in den bongerd niet, en niemand had 'm gezien, en Kees de hond kwam met de stert tusschen de been' 't erf op en jenkte, krek, of ie met geweld noar huus was gejoagd.

De middagzon van October bescheen ook de hoofdstad der provincie en lokte al wat binnen de huizen was naar buiten, om haar koesterend schijnsel te genieten, toen PAUL DISSEL de straten doorkruiste, niet wetende waar zich aan te melden, om tot de uitvoering van het plan te geraken, dat hij zich vormde.

Hij liep. Mooije koetsen rolden langs hem heen, en 't was hem hoast te veul um uut de wêg te goan: wat schêlde 't of 't over 't lief goeng.

Mooije juffers en heeren met allerlei kleuren ruischten hem voorbij; en in de winkels, waarop hij toevallig den blik sloeg, zag hij geglinster en prachtigs meer as meer; maar... 't gezeit, dat hem uit vroegere dagen voor den geest zweefde, was hem heerlijker dan 't geen hij daar aanschouwde, en dat gezeit was 'n mooije zomeravond, toen hij onder den eik met klein ANNEKE op den bungel zat en DEINEMEU bungelde.

Een oud en gebrekkig man sprak hem om een aalmoes aan en PAUL gaf werktuigelijk een groot deel van het weinige, dat hij met zich nam — want zijn gespaarde penningen liet hij op 't *Uiversnest* achter — maar dacht tevens, dat die ouwe stumpert niet zóó ongelukkig als hij was, en eindelijk, toen een groote zwarte wagen hem langzaam stappend tegenkwam, waarop 'n

groot zwart ding stond, toen dacht PAUL: dat 't beter *doarin* as *d'r uut* was.

Nog eenigen tijd liep PAUL voort, tot dat hij ten laatste aan een groot, een zeer groot huis kwam, met een hooge stoep, waarvoor een schildwacht op en neer ging.

PAUL beschouwde het huis, en eindelijk zich vermanende, vraagde hij den soldaat, of in dat huus een van de heugste van de soldoaten woonde, went dat ie 'm sprêken most.

„Wanneerrr ge 't weten wilt, schel dan maarr aan,” antwoordde de schildwacht glimlagchend, en draaide den boerenknaap zijn rug toe.

PAUL aarzelde weder, beschouwde het huis nogmaals, zag de schel hangen, trad eindelijk de stoep op en... schelde.

De man, die de deur opende, zag er ook al tamelijk soldaatachtig uit, maar op PAUL's vraag, of de Kerperaal of de Miejoor tuus was, kreeg hij kort ten antwoord: „Ik ben cipier. Wat mot je...?”

„O, zoo! sepier van de militeeren;” zeide PAUL, „dan wou 'k oe zeggen, da'k as soldaat noar d'Oost wou. Umda'k er een buuten zag loopen, meinde 'k al da'k hier wel teregt zou wêzen.”

»k Weet niet wat je reutelt,» klonk het bescheid, »ik hou me met geen gekheid op; als je lust hebt om met de tralies kennis te maken, dan ben je terecht, maar anders.....»

»Tralies...! tralies...!» stotterde PAUL, en eensklaps kreeg ie zoo'n oakelijke scheut deur zien lief, dat ie zoo wit als een doode werd.

»Nog wat...?» zeide de cipier, PAUL vragend aanziende.

Pijlsnel vlogen verschillende denkbeelden den jongeling door het brein... Zou 't hier dan wezen... de plaats waar hij was... hij die.... o, groote God! als een uitvaagsel der menschheid bewaakt werd,... was dit het gevangenhuis, waar de ongelukkige vader leefde, dien hij nooit... nooit zou weerzien... zelfs... as 't zóó bleef... niet in den hemel.

»Nog wat...?» klonk het voor de tweede maal, en PAUL, daardoor gewekt, vraagde haastig: »En voder, zit ie ook hier...?»

»Da's best mogelijk,» klonk het antwoord, »als ik maar aan je neus kan zien wie je vader is...?»

Het kostte PAUL heel wat moeite, om de namen: »TEUNIS DISSEL», uit te brengen, maar toen hij ze genoemd had en de woorden van den cipier hem in de

ooren klonken: »Die oude van te pronk en vijftien jaar zitten, die de schavotkoorts heeft, is dat je vader?» toen was het den jongen wel weder, alsof hij een messteek door 't hart kreeg, maar toch, ja, hij smeekte er om, hem — al ware het slechts weinige minuten — te mogen zien en te sprêken — misschien... misschien dat hij hem dan nog éénmaal *zalig* wederzag.

't Had heel wat in, eer het den zoon vergund werd zijn schuldigen vader te ontmoeten, en reeds daalde de avond, toen PAUL, met hoog verlot, doch met een angstig kloppend hart, het sombere verblijf binnentrad, waar TEUNIS DISSEL, krank naar ligchaam en ziel, op zijn schamel leger nederlag.

't Valt moeilijk PAUL's gevoel te beschrijven, toen hij daar bij hem stond, bij den man, die hem als kind verachting had ingeboezemd, die hem verkocht, maar voor wien de brave DEINE hem leerde bidden, voor wien zij hem liefde had ingeboezemd, ofschoon hij getoond had die liefde onwaardig te zijn. Hij zag hem daar liggen... den zondaar... den veroordeelde... zijn vader.

»Wie is doar...?» klonk het eensklaps van het leger; »is de beul doar... of...?» en PAUL, door die stem gewekt, trad met meer vastheid, dan men zoude verwacht

hebben, op den ongelukkige toe... en sprak: »Voader! ik bin 't..."

De man op het leger wendde zijn bleek gelaat naar den spreker en toen.. toen rilde hij en wierp zich op de andere zijde.

»'k Zie PAUL, voader," hernam de zoon, en vervolgde, schoon zijne stem van ontroering beefde: »'k Wou oe nog zoo gern is zien eer 'k weggoai; zie de nie wel, voader....?"

»Goa moar heer; 't brandt mien in 't heufd," was het antwoord.

»Och! 'k wou oe zoo geern zeggen, da'k altied veur oe gebeejen heb," hernam PAUL, »en da'k nog veur oe bidden wil, voader."

»Bidden!" zeide de man, »loop heer, doar he'k wat oan....."

PAUL begon sterker te beven, maar hernam: »'k kan oe alles niet zeggen wa'k denk en in 't gemoed heb, moar één ding da wee'k toch, dai bidden mot eer dai starft, of anders...."

»Starven...!" herhaalde de vader, »wie zeit ou da'k starven zal...? Mien heufd...! mien heufd...!"

»Och, voader, dat weet ie zoo goed as ik," hernam de zoon, »starven mot ielk mins, en de ouwe motten 't erste."

Het scheen wel, alsof dat denkbeeld van sterven den zondaar nimmer zoo akelig had toegeschenen dan in dien oogenblik. Strak vestigde hij zijne doffe oogen op den zoon, die als een engel Gods tot hem werd gezonden, en eenige malen riep hij met een akelige stem: „Starven... starven!” en daarna: „o God! o God! help mien! help!”

Ons bestek gedooft niet om woordelijk te vermelden wat PAUL verder tot den vader sprak, dien hij zoo gaarne voor de eeuwigheid redde, en, 't smart ons *niet*, dat we zijne redenen moeten achterwege houden, want wij betwijfelen zeer, of de boerentheologie, die PAUL deed hooren, wel ieder zou stichten, die de vriendelijkheid heeft ons eenvoudig verhaal te doorloopen. 't Bleek uit alles wat de jongman sprak, dat hij hij geen flauw denkbeeld van het onderscheid had, hetwelk er tusschen het licht van Dordt en het *Noorderlicht* bestaat. De goede jongen was een schrale theoloogant en daarom was hij in zijne eenvoudige redenering nu eens schrikkelijk Noordsch, en dan weder ijselijk Dordtsch, en wanneer men hem van zijne *heilige* moeder GEURTJE had hooren spreken, die in den hemel ook wel zou bidden, dan zoude er nog al meer verwarring in zijne redenering zijn bespeurd geworden; maar — wat den jongman in stelsels

ook vreemd bleef, één ding was hem helder: God nam zondaars aan — zondaars! door Jezus Christus; en toen ten slotte de zoon naast de kribbe des vaders op de knieën viel, en de hand van den schuldige met warmte vatte en riep: »Toe voader, zucht nog ens... God heurt oe geerne zuchten. Toe! toe voader, gleuf toch wat DEINE-MEU dukkels zeit: »'n mins is 'n mins, moar God is God! en as 'n zondaar bidt, dan greint God, en as ie dan wil opstoan, dan griept God 'm bij de hand. — Voader, bid dan... as te blijft, voader; misschien dat't merrege of overmerrege te loat is"; toen.... toen lachten Gods engelen in den hoogen hemel.

Een half uur nadat PAUL deze laatste woorden sprak waren er reeds twee geneesheeren in het kerkerhok van TEUNIS DISSEL; één voor de ziel, één voor 't ligchaam.

TEUNIS had gezucht en TEUNIS had gebeden.... gebeden, het korte gebed: »God!" en 't was alsof de Hemelvader het kind wilde loonen, voor hetgeen hij aan den vader deed. De schande, welke de laatste moest ondergaan en welke den zoon had doen besluiten, een land te verlaten, waar men hem zou nawijzen als het kind van hem, die op dat oakelikke rooije ding — dat 's merkda-ges op de merkt ten oanzien van alle boeren stond —

werd oan de poal gesteld — van die schande zou hij bevrijd worden, want, TEUNIS was harder ziek dan de cipier gedacht had, en nog in dienzelfden avond sprak TENIS voor de laatste maal woorden die, niet zoo als later, van ijlhoofdigheid getuigden, en vouwde PAUL dankend de handen, want, vader had gezegd: »Vergeving PAUL.... vergeving DEINE.... vergeving God?»

En twee dagen later was TEUNIS DISSEL niet meer.

De geneesheer voor 't ligchaam had 's mans leven niet voor een ellendige toekomst mogen bewaren.

God dank!

De geneesheer voor de ziel had met den zoon gesmeekt: »God! die eenmaal in allen alles wilt zijn, neem hem in genade, amen!»

TEUNIS DISSEL was gestorven, en PAUL! o! hoe bonsde het hem van binnen, hoezeer verlangde hij aan DEINE-MEU die laatste woorden van haren beleediger over te brengen; hoezeer wenschte hij nog eenmaal dat woord *vergeving* te doen hooren, hoezeer wenschte hij... haar... ja ANNEKE nog eens te zien, ANNEKE, die hij in drie dagen niet zag.

ANNEKE...! DEINE-MEU...! Nog ens veur de letste keer noar 't *Uiversnest*, en dan.... vort... of.... (de groote schande was uit den weg).... of... en PAUL bragt de

hand aan 't hoofd en.... tranen liepen hem over de wangen.

Lezer! 't is vijftien jaren geleden, dat PAUL de woning zijner pleegmoeder verliet, om schijnbaar toevallig, maar inderdaad door Gods besturing, de ziel van zijn vader meer nabij den troon diens Eeuwigen te voeren. Vijftien jaren zijn er verlopen, en wilt ge weten wat er sedert dien tijd op 't *Uiversnest* voorviel, tree dan met ons de keukenkamer binnen en zie de ruim dertigjarige huisvrouw, de blonde ANNE, hoe ze naar de bedsteê gaat en de twee blonde jongens, van twaalf en veertien jaren, een kus op het voorhoofd drukt en moeders evenbeeldje, het negenjarige DEINEKE, uit de krib neemt en mokkelt dat het een lust is, en daarna haar PAUL, den gelukkigen vader, het kinderkopje, met de woorden: »PAUL, wij ook is," toesteekt, waarop ook hij het kleine hoofdje met de beide handen vat en het molletje zoent, veur 't munje, veur 't mollige munje.

Zie, lezer, ANNEKE legt het kind weer in 't kribje, en nadat ze de breikous heeft genomen zet ze zich in 't schemeruurke bij de vuurplaat, en PAUL zet zich naast haar en hij vat zien lieve wiefje krek um 't lief as toen

ie ANNEKE vast hiew, toen DEINE bungelde; en denkende aan den bungel, noemt hij den naam van haar, die den band der jongelieden zag leggen, maar kort daarop henen ging om met de haren — welligt ook met MIECHEL, die in Rusland bleef — bij God in den hemel zamen te zijn. Hij noemt den naam van haar, die meer gevoel had dan de menschen geweten hadden; van haar, die een kind redde uit de handen van een onwaardigen vader; van haar, die dat kind opvoedde om dien vader nog ten eeuwen zegen te worden; van haar, die God lief had en den vijand vergaf, en twee zielen op aarde gelukkig maakte, om eenmaal met haar in den hemel gelukkig te zijn. PAUL noemde den naam van haar, die hij lief had en wier nagedachtenis hij zegende; van haar, die het verstaan had, dat een verwaarloosde jeugd een ouderdom van schande wordt, van DEINE, wier stof rustte in den akker Gods, maar wier ziele woonde in den hemel.

September 1855.